

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

5. Vtrum sit exhibenda matri eius.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

est quaedam res Christi. Parant mihi Dominum istum retractant, sed magnificavit hic Auctor doctrinam ibi traditam, quoniam crucem illam ut quandam Christi rem per contactum, ibi hyperdulia, hic latria adorandam dixit. Hoc enim patet non esse reuocacionem dicti, quod crux illa ut quaedam Christi res est veneranda, sed magnificationem illius dum ad hyperdulia ad latriam ascenditur.

Super Quaestione septimaque articulum quintum.

In corpore articulo unica est coclutio, habens duas partes, beata virgo est adoranda non latria, sed hyperdulia. Probatur primo pars negativa. Nulli rei venerabili secundum se, nisi soli Deo debetur latria, ergo nulli purae creaturae rationali, ergo beatae Virgini non debetur latria. Antecedens in illa paritula, venerabili secundum se, excludit & creaturas insensibiles (quales sunt imagines, & crucis, quae non sunt secundum se venerabiles) excludit & humanitate Christi, quae secundum se non est venerabilis, ut res adorata, ut patet ex dictis superius. Ambo enim adoratur latria, ut patet ex antecedentibus, & ideo in latria apponitur hyperdulia, cum dicitur pura creatura. Consequentia prima probatur, quia creatura rationalis est capax secundum se honoris: secunda autem, quia beata Virgo, est pura creatura rationalis Secunda autem pars probatur, quia veneranda est eminentius creaturis ceteris, quia est mater Dei.

In hoc articulo, & specialiter in responsione ad tertium, dubium occurrit, quia non debet esse minoris conditionis res veneranda secundum se & secundum aliud, quam si esset solum veneranda secundum aliud, quoniam venerabilitas secundum se, non est conditio diminuens rationem venerabilitatis: sed beata Virgo si non esset venerabilis secundum se, sed solum rationis Christi, ut

est, adoraretur latria non minus quam crux Christi, quia intrinsece fuit illi coniuncta, ergo etiam nunc ut res coniuncta Christo, adoranda est latria, & secundum se ipsam, hyperdulia. Et confirmatur, quia iam dictum est, quod non inconuenit vnam & eandem personam adorari duplici adoratione.

Ad hoc dicitur, quod licet venerabilitas secundum se, non distrahatur rationem venerabilitatis, immo est perfectior differentia eius, distrahatur tamen rationem venerabilitatis ratione alterius, ita quod venerabile ratione alterius, distrahatur per venerabile secundum se. Exemplum, per se subsistere non distrahatur rationem entis, sed est perfectior illius modus, sed distrahatur rationem entis in alio, puta, accidentis. Et ideo cum latria inter creaturas debeat soli venerabili ratione alterius, consequens est quod quodcumque creatum est secundum se venerabile, non sit ratione alterius venerabile latria.

Et si contra hoc infertur, quod distrahatur ista est vera in essentialibus, non autem in accidentalibus coniunctis, qualiter iunguntur duae rationes adorabilitatis, in una persona, respondeatur, quod nos non sumus oppositum, sed respondemus argumento de conditione distrahente.

Ad materiam autem dicimus, cum Auctore in articulo tertio, ad tertium, quod occasio erroris vitanda facit ut rationalis creatura non adoretur, ut imago Dei: & pariter ratione, ut res coniuncta Christo, ne scilicet, motus adorationis sistat in rationali natura secundum se. Quocirca, sicut personam Christi, non nisi latria veneramus, ad euitandum errorem recurrentium ad Christum, ut puram creaturam, ita personam beatae Virginis sola hyperdulia honoramus, ad euitandum errorem eorum, qui latriam terminarent: ad beatam Virginem secundum se. Non enim plebs tantum penetraret, ut

mines eade veneratione, qua venerantur & regem. Si ergo loquamur de ipsa cruce, in qua Christus crucifixus est, utroque modo est a nobis veneranda: vno scilicet modo, in quantum repraesentat nobis figuram Christi extensi in ea: alio modo ex contractu ad membra Christi, & ex hoc, quod eius sanguine est perfusa. Vnde utroque modo adoratur eadem adoratio cum Christo, scilicet adoratione latriae. Et propter hoc etiam crucem alloquimur, & deprecamur quasi ipsum crucifixum. Si vero loquamur, de effigie crucis Christi in quacumque alia materia (puta, lapidis vel ligni, argenti vel auri) sic veneramur crucem tantum, ut imaginem Christi, quam veneramur adoratione latriae, ut supra dictum est.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod in cruce Christi quantum ad intentionem, vel opinionem infidelium consideratur opprobrium Christi: sed quantum ad effectum nostrae salutis consideratur virtus diuina ipsius, quae de hostibus triumphauit, secundum illud Coloss. 2. Ipsum tulit de medio, affigens illud cruci, & spolians principatus, & potestates, traduxit confidenter, palam triumphans illos in semetipso. Et ideo dicit Apostolus 1. ad Corint. 1. Verbum crucis pereuntibus quidem stultitia est: his autem, qui salui sunt, id est nobis, virtus Dei est.

AD SECUNDUM dicendum, quod crux Christi, licet non fuerit vnita verbo Dei in persona: fuit tamen ei vnita aliquo alio modo, scilicet per representationem, & contactum. Et hac sola ratione exhibetur ei reuerentia.

AD TERTIUM dicendum, quod quantum ad rationem contractus membrorum Christi, adoramus non solum crucem, sed etiam omnia, quae sunt Christi. Vnde Damascenus dicit in 4. libro pretiosum lignum ut sanctificatum tactu sancti corporis, & sanguinis, decenter adorandum clauos, indumenta, lanceam, & sacra eius tabernacula, quae sunt praesepa, spelunca, & huiusmodi. Ita tamen non representant imaginem Christi, sicut crux, quae dicitur signum filii hominis, quod apparebit in caelo, ut dicitur Mat.

24. Ideoq; mulieribus dixit angelus, Iesum quaeritis Nazarenum crucifixum: non dixit lanceatum, sed crucifixum. Et inde est quod crucem Christi veneramus in quacumque materia, non autem imaginem clauorum, vel quorumcumque huiusmodi.

ARTICVLVS V.

Primum mater Christi sit adoranda adoratione latriae.

AD QUINTUM sic proceditur. Videtur quod mater Dei sit adoranda adoratione latriae. Videtur enim idem honor esse exhibendus matri regis, & regi, vnde dicitur 2. Reg. 2. quod positus est thronus matri Regis, quae sedit ad dexteram eius. Et Aug. dicit in serm. de Assumptione, *Thronum Dei, & thalamum Domini caeli, atq; tabernaculum Christi dignum est ibi esse, vbi est ipse: sed Christus adoratur adoratione latriae, ergo & mater eius.

¶ 1. Prater Damascenus dicit li. 4. lib. quod honor matris refertur ad filium: sed filius adoratur adoratione latriae, ergo & mater.

¶ 2. Prater Coniunctior est Christo mater eius, quam crux: sed crux adoratur adoratione latriae, ergo & mater Christi est adoratio latriae adoranda.

SED CONTRA est, quod mater Dei est pura creatura, non ergo ei debetur adoratio latriae.

RESPON. Dicendum, quod quia latria soli Deo debetur, nulli creaturae debetur latria, prout creaturam secundum se veneramus. Licet autem creaturae insensibiles, non sint capaces venerationis secundum seipsas, creatura tamen rationalis est capax venerationis secundum seipsam. & ideo nulli purae creaturae rationali debetur cultus latriae. Cum igitur beata Virgo sit pura creatura rationalis, non debetur ei adoratio latriae: sed solum veneratio dulcia, eminentius tamen quam ceteris creaturis, in quantum ipsa est mater Dei, & ideo dicitur quod debetur ei non qualiscumque dulcia, sed hyperdulia.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod matri regis non debetur equalis honor honoris, quod debet regi: Tertia S. Thomae.

¶ Ad hoc dicitur, quod licet venerabilitas secundum se, non distrahatur rationem venerabilitatis, immo est perfectior differentia eius, distrahatur tamen rationem venerabilitatis ratione alterius, ita quod venerabile ratione alterius, distrahatur per venerabile secundum se. Exemplum, per se subsistere non distrahatur rationem entis, sed est perfectior illius modus, sed distrahatur rationem entis in alio, puta, accidentis. Et ideo cum latria inter creaturas debeat soli venerabili ratione alterius, consequens est quod quodcumque creatum est secundum se venerabile, non sit ratione alterius venerabile latria.

¶ Et si contra hoc infertur, quod distrahatur ista est vera in essentialibus, non autem in accidentalibus coniunctis, qualiter iunguntur duae rationes adorabilitatis, in una persona, respondeatur, quod nos non sumus oppositum, sed respondemus argumento de conditione distrahente.

Ad materiam autem dicimus, cum Auctore in articulo tertio, ad tertium, quod occasio erroris vitanda facit ut rationalis creatura non adoretur, ut imago Dei: & pariter ratione, ut res coniuncta Christo, ne scilicet, motus adorationis sistat in rationali natura secundum se. Quocirca, sicut personam Christi, non nisi latria veneramus, ad euitandum errorem recurrentium ad Christum, ut puram creaturam, ita personam beatae Virginis sola hyperdulia honoramus, ad euitandum errorem eorum, qui latriam terminarent: ad beatam Virginem secundum se. Non enim plebs tantum penetraret, ut

Ad hoc dicitur, quod licet venerabilitas secundum se, non distrahatur rationem venerabilitatis, immo est perfectior differentia eius, distrahatur tamen rationem venerabilitatis ratione alterius, ita quod venerabile ratione alterius, distrahatur per venerabile secundum se. Exemplum, per se subsistere non distrahatur rationem entis, sed est perfectior illius modus, sed distrahatur rationem entis in alio, puta, accidentis. Et ideo cum latria inter creaturas debeat soli venerabili ratione alterius, consequens est quod quodcumque creatum est secundum se venerabile, non sit ratione alterius venerabile latria.

¶ Et si contra hoc infertur, quod distrahatur ista est vera in essentialibus, non autem in accidentalibus coniunctis, qualiter iunguntur duae rationes adorabilitatis, in una persona, respondeatur, quod nos non sumus oppositum, sed respondemus argumento de conditione distrahente.

Ad materiam autem dicimus, cum Auctore in articulo tertio, ad tertium, quod occasio erroris vitanda facit ut rationalis creatura non adoretur, ut imago Dei: & pariter ratione, ut res coniuncta Christo, ne scilicet, motus adorationis sistat in rationali natura secundum se. Quocirca, sicut personam Christi, non nisi latria veneramus, ad euitandum errorem recurrentium ad Christum, ut puram creaturam, ita personam beatae Virginis sola hyperdulia honoramus, ad euitandum errorem eorum, qui latriam terminarent: ad beatam Virginem secundum se. Non enim plebs tantum penetraret, ut

2. 2. q. 103. ar. 4. ad 2. & 3. di. 9. q. 1. ar. 2. q. 3.

In lib. de assump. B. Mariae, c. 6. circa med. to. 9.

Lib. 4. ca. 19. post med.

D. 246.

N 3 ad.

adoraret latria Christum in beata Virgine: & scilicet adoraret hyperdulia ipsam secundum se beatam Virginem, sine qua discretionem error accideret. & ideo simpliciter dicitur, quod non est adoranda latria, sed hyperdulia.

In argu.

¶ Super Quaestio. 25. Articulum sextum.

Tritulus hic clarissimus est.

Art. praec.

¶ In corpore articuli, unica est conclusio dupliciter probata. Conclusio est, Reliquias sanctorum qualescumque congruo honore venerari debemus, & praecipue eorum corpora. Probat primo: Affectus alicui venerari etiam illa, quae de ipso post mortem relinquuntur; sed sanctos Dei veneramus, ergo eorum reliquias venerari debemus. & praecipue eorum corpora. Maior probatur auctoritate Augustini. Minor probatur ex quatuor: 1. quia sancti sunt Christi membra, quia Dei filij, 2. quia amici, quia nostri intercessores. Pars autem specificata in conclusione. I. praecipue eorum corpora, manifestatur ex tribus: 1. quia Spiritus sancti inhabitantis: quia organa Spiritus sancti operantis per ea fuerunt: quia sunt corpora Christi configuranda. Secundo probatur conclusio, quia Deus sanctorum reliquias honorat miraculis, ergo & nos debemus honorare.

2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Ca. 73. in pr. habetur iter opera, Aug. 20. 3.

Lit. cap. 13. 20. 5.

debetur tamen ei quidam honor consimilis ratione cuiusdam excellentiae. Et hoc significant auctoritates* inductae.

AD SECUNDUM dicendum, quod honor matris refertur ad filium, quia ipsa mater est propter filium adoranda: non tamen eo modo, quo honor imaginis refertur ad exemplar, quia ipsa imago prout in se consideratur ut res quaedam, nullo modo est veneranda.

AD TERTIUM dicendum, quod crux non est capax uenerationis prout in se consideratur, ut dictum est: sed beata Virgo secundum se ipsam est uenerationis capax, & ideo non est similis ratione.

ARTICULVS VI.

Utrum reliquiae Sanctorum sint adorandae.

AD SEXTUM sic proceditur. Videtur quod sanctorum reliquiae nullo modo sint adorandae. Non enim est aliquid faciendum, quod possit esse occasio erroris: sed adorare mortuorum reliquias videtur ad errorem gentilitium pertinere, qui mortuis hominibus honorificentiam impendebant, ergo non sunt sanctorum reliquiae adorandae.

¶ 2. Praet. Stultum videtur re insensibilem venerari: sed sanctorum reliquiae sunt insensibilia corpora, ergo stultum est eas venerari.

¶ 3. Praet. Corpus mortuum non est eiusdem speciei cum corpore vivo, & per consequens non videtur esse numero idem, ergo videtur quod post mortem alicuius sancti corpus eius non sit adorandum.

SED CONTRA est, quod dicitur in li. de Ecclesiasticis dogmatibus. Sanctorum corpora, & praecipue

beatorum martyrum reliquias, ac si Christi membra, sincerissime honoranda. f. credimus. Et postea subditur, Si quis contra hanc sententiam velit esse, non christianus, sed Eugnominianus & Vigilantianus creditur.

RESPON. Dicendum, quod sicut Aug. dicit in li. de ciuitate Dei. Si paterna uestis & anulus, ac si quid est huiusmodi, tanto carius est posteris, quanto erga parentes est maior affectus, nullo modo ipsa spernenda sunt corpora, quae vtrique multo familiarius atque coniunctius, quam quaelibet indumenta gestamus, haec enim ad ipsam naturam hominis pertinent. Ex quo patet, quod qui habet affectum ad aliquem, etiam ea, quae de ipso post mortem relinquuntur, veneratur, non solum corpus aut partes corporis eius, sed etiam aliqua exteriora, puta, vestes, & similia. Manifestum est autem, quod sanctos Dei in ueneratione habere debemus, tamquam membra Christi, Dei filios, & amicos, & nostros intercessores. Et

ideo eorum reliquias qualescumque, honore congruo in eorum memoriam venerari debemus, & praecipue eorum corpora, quae fuerunt templa, & organa Spiritus sancti in eis habitantis, & operantis, & sunt corpora Christi configuranda per gloriosam resurrectionem. Unde & ipse Deus huiusmodi reliquias conuenienter honorat, in eorum praesentiam miracula faciendo.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod haec fuit ratio Vigilantij, cuius verba introducit Hieronymus in libro quem contra eum scribit, dicens. Prope ritum Gentilium videmus sub praetextu religionis introductum, puluisculum nescio quem in modico vasculo, pretioso linteamine circumdatum osculantes adorant. Contra quem Hieronymus dicit in Epistola ad Riparium. Nos non dico Martyrum reliquias, sed nec solem nec lunam nec Angelos adoramus. Adoratione latria: honoramus autem reliquias martyrum, ut eum cuius sunt martyres, adoremus: honoramus seruos, ut honor feruorum redundet ad dominum. Sic ergo honorando reliquias sanctorum, non incidimus in errorem gentilitium, qui cultum latria mortuis hominibus exhibebant.

AD SECUNDUM dicendum, quod corpus illud insensibile non adoramus propter se ipsum, sed propter animam, quae fuit ei unita, quae nunc fruatur Deo, & propter Deum, cuius fuerunt ministrum.

AD TERTIUM dicendum, quod corpus mortui alicuius sancti non est idem numero, quod primo fuit dum viueret, propter diuersitatem formae, quae est anima: est tamen idem, identitate materiae, quae est iterum suae formae unida.

QVAESTIO XXVI.

Super Quaestione vigesima sexta Articuli primum.

De eo, quod dicitur mediator Dei, & hominum dicitur, in duos articulos diuisa.

Tritulus clarissimus est.

DEINDE considerandum est de hoc, quod dicitur Christus Dei, & hominum mediator.

Et circa hoc quaeruntur duo. Primo, Utrum esse mediatorem Dei, & hominum, sit proprium Christo. Secundo, Utrum hoc conueniat ei, secundum humanam naturam.

ARTICULVS PRIMVS.

Utrum esse mediatorem Dei & hominum, sit proprium Christo.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur quod esse mediatorem Dei, & hominum, non sit proprium Christo. Sicut enim sacerdos, ita & propheta videtur esse mediator inter Deum & homines: sicut in illud Deuter. 5. Ego illo tempore sequester fui & medius inter Deum & vos: sed esse prophetam, & sacerdotem, non est proprium Christo, ergo etiam esse mediatorem. ¶ 2. Praet. Illud, quod conuenit angelis bonis & malis, non potest dici esse proprium Christo: sed esse me-

¶ In corpore articuli, sunt duae conclusiones. Prima est, esse mediatorem inter Deum, & homines, simpliciter seu per se etiam, est proprium Christo. Secunda est: Nihil prohibet alios dici mediatores secundum quid, scilicet, dispositiue vel ministerialiter, prima conclusio probatur: Vniue homines Deo, perfectiue conuenit soli Christo, ergo solus Christus est perfectus mediator Dei & hominum. Antecedens probatur: quia per mortem suam mundum Deo reconciliauit: & Apostolus dicit, Deus erat in Christo mundum, sibi reconcilians. Consequentia vero probatur: & ratione: quia mediatoris officium est mediare, inter eos, inter quos est mediator, probatur: quia in medio uniuertur.